

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 168/2020-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 13. mája 2020 predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť Úradu pre vybrané hospodárske subjekty, Radlinského 37, Bratislava, IČO 42 499 500, v mene ktorého koná poverený zamestnanec Finančného riaditeľstva Slovenskej republiky Mgr. Tomáš Grüner, ktorou namieta porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s porušením čl. 2 ods. 2 a čl. 51 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj porušenie práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Sžf 1/2019 z 31. júla 2019, a ústavnú sťažnosť Finančného riaditeľstva Slovenskej republiky, Lazovná 63, Banská Bystrica, IČO 42 499 500, v mene ktorého koná riaditeľka odboru riadenia zmien a právnej podpory na Finančnom riaditeľstve Slovenskej republiky JUDr. Denisa Židová, MBA, ktorou namieta porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s porušením čl. 2 ods. 2 a čl. 51 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj porušenie práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Sžf 1/2019 z 31. júla 2019, a takto

r o z h o d o l :

Ústavné sťažnosti Úradu pre vybrané hospodárske subjekty a Finančného riaditeľstva Slovenskej republiky o d m i e t a ako podané zjavne neoprávnenou osobou.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavné sťažnosti a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. decembra 2019 doručená ústavná sťažnosť Úradu pre vybrané hospodárske subjekty, Radlinského 37, Bratislava, IČO 42 499 500 (ďalej aj „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s porušením čl. 2 ods. 2 a čl. 51 ods. 1 ústavy, ako aj porušenia práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Sžf 1/2019 z 31. júla 2019 (ďalej len „napadnutý rozsudok“). Konanie o predmetnej ústavnej sťažnosti je vedené ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 2216/2019.

2. Ústavnému súdu bola 6. decembra 2019 doručená ústavná sťažnosť Finančného riaditeľstva Slovenskej republiky, Lazovná 63, Banská Bystrica, IČO 42 499 500 (ďalej aj „sťažovateľ v 2. rade“ alebo „finančné riaditeľstvo“, spolu ďalej aj „sťažovatelia“), ktorou namieta porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy v spojení s porušením čl. 2 ods. 2 a čl. 51 ods. 1 ústavy, ako aj porušenie práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu. Konanie o predmetnej ústavnej sťažnosti bolo vedené ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 2228/2019.

3. Uznesením ústavného súdu sp. zn. PLs. ÚS 21/2020 zo 16. apríla 2020 boli ústavné sťažnosti sťažovateľov vedené ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 2216/2019

a sp. zn. Rvp 2228/2019 spojené na spoločné konanie, ktoré bude ďalej vedené pod sp. zn. Rvp 2216/2019. Ústavný súd vychádzal z toho, že sťažovateľmi označený porušovateľ práv je v oboch ústavných sťažnostiach totožný a rovnaký je aj rozsah práv, ktorých porušenie sťažovatelia namietajú. Ústavné sťažnosti vychádzajú z identických skutkových a právnych okolností. Najvyšší súd napadnutým rozsudkom preskúmaval zákonnosť rozhodnutí sťažovateľov v systéme správneho súdnictva.

4. Z ústavnej sťažnosti sťažovateľa a jej príloh vyplýva, že eustream, a. s. (ďalej len „žalobca“), podal Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) žalobu o preskúmanie rozhodnutí právneho predchodcu sťažovateľa a finančného riaditeľstva a žiadal tieto rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie a rozhodnutie alebo konanie prerušiť. Krajský súd rozhodol rozsudkom zo 14. októbra 2015 tak, že špecifikované rozhodnutia zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Sťažovateľ podal proti rozsudku krajského súdu odvolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 5 Sžf 726/2016 z 26. januára 2017 tak, že rozsudok krajského súdu zo 14. októbra 2015 zmenil a žalobu zamietol. Žalobca podal ústavnú sťažnosť, o ktorej ústavný súd rozhodol nálezom sp. zn. IV. ÚS 416/2018 zo 17. januára 2019 tak, že rozsudok najvyššieho súdu z 26. januára 2017 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Ústavný súd zrušil rozsudok najvyššieho súdu z 26. januára 2017 *„len z procesných dôvodov, teda z dôvodu nedoručenia vyjadrenia žalovaného žalobcovi (v konaní pred Najvyšším súdom SR). Ústavný súd SR vo svojom náleze žiadnym spôsobom nezaviazal Najvyšší súd SR na zmenu argumentácie v merite veci.“*

5. Po vrátení veci rozhodol najvyšší súd napadnutým rozsudkom z 31. júla 2019 tak, že rozsudok krajského súdu zo 14. októbra 2015 potvrdil. Najvyšší súd *„... po vyhodnotení všetkých relevantných skutočností... dospel k presvedčeniu, že je nutné zmeniť právne hodnotenie zisteného skutkového stavu, nakoľko v zmysle intencií rozhodnutia Ústavného súdu SR je potrebné dať väčší dôraz na európsku judikatúru, týkajúcu sa daní, odvodov ako aj daňovej neutrality, ktorú je nevyhnutné uprednostniť pred vnútroštátnymi normami. Najvyšší súd mal za potrebné vychádzať z tejto judikatúry (ktorá je uvedená v tomto*

rozhodnutí a odstrániť diskriminačný akt, ktorým bol uložený odvod napriek tomu, že transakcia priamo nesúvisí s výkonom regulovanej činnosti, ktorá je predmetom odvodu...

Z vyššie uvedeného vyplýva, že Najvyšší súd SR zmenil v negatívnom rozsudku právne hodnotene zisteného skutkového stavu (bez zmeny skutkového stavu) tak zásadným spôsobom, že v mnohých právnych otázkach dospel k úplne opačným záverom ako v pozitívnom rozsudku... čo malo vplyv aj na výrok negatívneho rozsudku, ktorý bol presne opačný ako výrok pozitívneho rozsudku. Z nálezu je pritom evidentné, že Ústavný súd SR na takýto postup Najvyšší súd SR nevyzýval a Najvyšší súd SR radikálny odklad právneho hodnotenia nezmeneného skutkového stavu žiadnym spôsobom nevysvetlil (okrem referencie na nález, ktorý však takýto pokyn neobsahoval).“.

6. Podľa sťažovateľa napadnutý rozsudok najvyššieho súdu je arbitrárny a v časti odklonu od pôvodného rozsudku je aj nedostatočne odôvodnený, keďže najvyšší súd v napadnutom rozsudku dostatočne nevysvetlil zásadnú zmenu právneho hodnotenia nezmeneného skutkového stavu. Sťažovateľ argumentuje, že protichodné právne hodnotenie nezmeneného skutkového stavu najvyšším súdom zásadným spôsobom narúša princíp právnej istoty, právneho štátu a predvídateľnosti súdnych rozhodnutí. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že aspektom princípu právnej istoty je požiadavka, aby na rovnaké veci súdy dávali rovnaké odpovede. Nerešpektovanie tejto zásady možno hodnotiť ako svojvôľu, prípadne až diskrimináciu. Z judikatúry ústavného súdu, ako aj Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že všeobecný súd musí presvedčivo odôvodniť odklon od stabilizovanej judikatúry. Prelomenie doterajšej judikatúry je prípustné, avšak tento odklon je potrebné objektívne a rozumne odôvodniť. Záväznosť rozhodnutí najvyššieho súdu je kasačná (inštančná), v rámci ktorej je súd nižšieho stupňa pri nezmenených právnych a skutkových okolnostiach vždy povinný akceptovať právny názor najvyššieho súdu. Pokiaľ ide o záväznosť precedenčnú (judikatúrnu), existuje možnosť odchýliť sa od právneho názoru najvyššieho súdu, predpokladom je však odôvodnenie tohto odklonu v rámci zmysluplného právneho dialógu.

7. Najvyšší súd v zhode s krajským súdom považoval za potrebné zvoliť vo veci eurokonformný výklad a pri posudzovanej transakcii dať prednosť právu Európskej únie,

konkrétne cieľu smernice Rady 2009/133/ES z 19. októbra 2009 o spoločnom systéme zdaňovania, uplatniteľnom pri zlučovaní, rozdeľovaní, čiastočnom rozdeľovaní, prevode aktív a výmene akcií spoločností rôznych členských štátov a pri premiestňovaní sídla SE alebo SCE medzi členskými štátmi (ďalej len „smernica o zlučovaní“). Najvyšší súd prijal predpoklad, že odvod má charakter dane z príjmu, čím odvodil priamu účinnosť smernice o zlučovaní. Najvyšší súd v napadnutom rozsudku z 31. júla 2019 dospel k záveru, že hoci osobitný odvod nie je zahrnutý v systéme priamych daní, napĺňa definičné znaky dane, keďže predstavuje obligatórne ukladanú platbu z príjmu právnickej osoby. Najvyšší súd však v napadnutom rozsudku nijako neodôvodnil záver, podľa ktorého je z daňového a účtovného hľadiska možné osobitný odvod považovať za daň z príjmu. Za rozhodujúce považoval kritérium účelu výberu odvodu, keď poukázal na to, že štát eviduje príjmy zo zaplatených odvodov ako príjmy z daní. Odvod považoval za zákonom stanovenú špecifickú platbu a verejnú dávku, za ktorú štát neposkytuje platiteľovi ekvivalentné protiplnenie, je vyberaný na účely získania príjmu na úhradu verejných potrieb, preto je svojím charakterom daňovou kategóriou.

8. Na druhej strane najvyšší súd v rozsudku z 26. januára 2017 konštatoval, že osobitný odvod má charakter priamej daňovej platby a priame dane v zmysle daňovej politiky Európskej únie zostávajú v kompetencii členských štátov. Najvyšší súd sa vysporiadal s právnym záverom krajského súdu, podľa ktorého osobitný odvod síce nezaradil medzi dane, ale vzhľadom na to, že odvod je obligatórne ukladanou platbou z príjmu právnickej osoby, ktorého správu vykonáva správca dane a jeho správa, výber a platenie sa spravujú primerane daňovými predpismi, zastával názor, že odvod má rovnaký charakter a účinky ako daň z príjmov právnických osôb. Zaťaženie vkladu odvodom preto vedie prakticky k zdaneniu kapitálových výnosov dotknutej transakcie, *„čo je v rozpore so Smernicou o daňovej neutralite, keďže zaťaženie vkladu odvodom je nutné považovať za zdanenie vkladu, čo je neprípustné...“*. Tento právny záver považoval najvyšší súd za excesívny a neudržateľne extenzívny, keďže osobitný odvod je špecifickou platbou, ktorá nerozširuje daňovú sústavu, *„preto nemožno na túto zákonnú úpravu aplikovať daňové predpisy tak, aby sa nezohľadnil účel a cieľ zákona o osobitnom odvode. Navyše osobitný odvod nerozširuje daňové zaťaženie regulovaných osôb, keďže dokonca vedie k zníženiu*

daňového zaťaženia v oblasti dane z príjmov v dôsledku uplatnenia odvodu ako daňového výdavku...“.

9. Najvyšší súd v rozsudku z 26. januára 2017 vytýkal krajskému súdu možné porušenie čl. 2 ods. 2 ústavy. Naproti tomu v napadnutom rozsudku z 31. júla 2019 *«prestal byť znepokojený výkladom, ktorý by nútil konať sťažovateľa nad rámec rozsahu zákona a naproti tomu „považoval za potrebné zaujať vo veci eurokonformný výklad“...»*. Najvyšší súd túto zmenu právneho názoru v napadnutom rozsudku nijako neodôvodnil.

10. Najvyšší súd zmenil aj právny názor týkajúci sa priameho účinku vo veci aplikovateľných smerníc, osobitne smernice o zlučovaní. V rozsudku z 26. januára 2017 konštatoval, že *„nie je ani splnená spôsobilosť predmetných ustanovení smernice pre uplatnenie priameho účinku...“* v zmysle kritérií vymedzených Súdny dvorom Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“). Okrem iných dôvodov je relevantné, že *„článok 4 Smernice o daňovej neutralite jasne a jednoznačne neurčuje, ktoré účtovné položky nemajú byť zarátané do základu pre výpočet dane a teda zaťažené daňou...“*. Podľa najvyššieho súdu *„nie je dôvod na to, aby sa Smernica o daňovej neutralite vzťahovala aj na vnútroštátne transakcie, ale ani neboli splnené podmienky pre priamu aplikáciu článku 4 v spojení s článkom 9 Smernice o zlučovaní na výpočet základu odvodu pre žalobcu...“* a taktiež nemožno prijať záver, že *„zákon o osobitnom odvode by sa mal aj vo vzťahu k vnútroštátnym transakciám vykladať podľa Smernice o daňovej neutralite.“* Na druhej strane v napadnutom rozsudku najvyšší súd uznal priamy účinok a aplikoval smernicu o zlučovaní aj na vnútroštátne transakcie a v predmetnej veci *„Smernica o daňovej neutralite má priamy účinok vo vzťahu k právam, ktoré sú v nej dostatočne jednoznačné a nepodmienené, pričom z hľadiska jej cieľa, ktorým je snaha vyhnúť sa ukladaniu daní v súvislosti s vymedzenými transakciami, je záväzná pre všetky orgány. V tomto smere sa javí článok 4 v spojení s článkom 9 Smernice o daňovej neutralite... ako dostatočne jednoznačné...“*. Tento odklon v právnom hodnotení identickej skutkovej situácie najvyšší súd v napadnutom rozsudku z 31. júla 2019 nijako neodôvodnil.

11. Vo veci rozporu zákona č. 235/2012 Z. z. o osobitnom odvode z podnikania v regulovaných odvetviach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o osobitnom odvode“) so smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2009/73/ES z 13. júla 2009 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh so zemným plynom, ktorou sa zrušuje smernica 2003/55/ES (ďalej len „Tretia plynárenská smernica“), najvyšší súd uviedol, že naderadenosť Tretej plynárenskej smernice k daňovej politike členského štátu nemá oporu v rámci systematiky a výkladu európskeho práva a ani v judikatúre Súdneho dvora. Zákon o osobitnom odvode nebol prijatý ako súčasť novej plynárenskej legislatívy, *„ale za účelom posilnenia aktívnej úlohy štátu v rozvoji hospodárstva a potrebu konsolidácie verejných financií. Absentujúci súvis s implementáciou 3. energetickeho balíčka potvrdzuje aj skutočnosť, že predkladateľom zákona o energetike a zákona o regulácii v sieťových odvetviach je Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky a v prípade zákona o osobitnom odvode je to Ministerstvo financií Slovenskej republiky...“*. Túto úvahu podporil najvyšší súd aj odkazom na doktrínu voľného uváženia štátov, ktorú citoval ústavný súd v náleze sp. zn. PL. ÚS 5/2012 z 22. januára 2014, vychádzajúc z judikatúry ESĽP, podľa ktorej je predovšetkým vecou vnútroštátnych orgánov rozhodnúť, aké dane a odvody budú vyberané. Naproti tomu v napadnutom rozsudku z 31. júla 2019 najvyšší súd dospel k záveru, že zaťaženie vykonaného vkladu do majetku žalobcu osobitným odvodom je v rozpore s čl. 3 Tretej plynárenskej smernice. Najvyšší súd uprednostnil eurokonformný výklad prednosti Tretej plynárenskej smernice pred vnútroštátnou úpravou zákona o osobitnom odvode. V rozsudku z 26. januára 2017 najvyšší súd *„dal jednoznačne váhu slobodnej úvahe štátu pri zavádzaní daní a poplatkov a teda v tejto oblasti postavenej mimo rámca harmonizácie práva EÚ, kým v prípade negatívneho rozhodnutia dovedil priamy účinok Tretej plynárenskej smernice a to opäť bez riadneho zdôvodnenia tejto zmeny právneho hodnotenia...“*.

12. K rozsahu právomocí členských štátov v oblasti priamych daní najvyšší súd v rozsudku z 26. januára 2017 uviedol, že priame dane zostávajú vo výlučnej právomoci členských štátov, pričom nepriame dane sa týkajú voľného pohybu tovarov a slobodného poskytovania služieb na jednotnom trhu. V oblasti priamych daní Európska únia stanovila niekoľko harmonizovaných noriem týkajúcich sa zdaňovania fyzických osôb a právnických

osôb, ktoré majú členské štáty prijať s cieľom predchádzať daňovým únikom a zabrániť dvojitému zdaneniu. Ostatné opatrenia týkajúce sa verejných financií sú vo výhradnej právomoci členských štátov. V napadnutom rozsudku z 31. júla 2019 najvyšší súd uviedol, že *„úprava priamych daní nebola v zmysle článku 2 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie priradená do výlučnej právomoci členských štátov, ale do spoločnej právomoci Európskej únie a členských štátov, t. j. členský štát vykonáva svoju právomoc v oblasti priamych daní len v rozsahu v akom ju nevykonáva Európska únia...“*.

13. Z rozhodnutí krajského súdu a najvyššieho súdu vyplýva, že tieto súdy v systéme správneho súdnictva aplikovali aj právo Európskej únie – osobitne priznali priamy účinok smernici o zlučovaní a Tretej plynárenskej smernici. Výklad týchto právnych predpisov mal zásadný dopad na rozhodnutia správnych súdov, napriek tomu krajský súd nevyužil možnosť a najvyšší súd si nesplnil povinnosť položiť Súdnemu dvoru prejudiciálne otázky podľa čl. 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie. Uvedená skutočnosť *«je zásadná aj z toho pohľadu, že sťažovateľ v konaní pred správnymi súdmi vylučoval aplikáciu predmetných smerníc EÚ a argumentácia správnych súdov bola primárne založená na aplikácii smerníc EÚ.*

Z judikatúry Ústavného súdu SR (sp. zn. IV. ÚS 206/08) vyplýva, že ak sa v spore v konaní pred vnútroštátnym súdom „nepodielal svojim výkladom práva spoločenstva komunitárny sudca, hoci tento výklad bol nevyhnutný na rozhodnutie vo veci samej, potom vnútroštátny súd bol v tejto časti konania pred ním nesprávne obsadený tak... a vo veci nerozhodoval zákonný sudca.“».

14. Podľa judikatúry ústavného súdu ak súd, ktorý je súdom, proti ktorého rozhodnutiu niet žiadneho opravného prostriedku, nepredloží Súdnemu dvoru prejudiciálnu otázku, hoci tak urobiť mal, otvára sa otázka ústavnosti jeho postupu v kontexte s čl. 46 ods. 1 a 4 a čl. 48 ods. 1 ústavy (IV. ÚS 206/08). V tomto smere nemá významnejšiu relevanciu, či sťažovateľ navrhoval alebo namietal položenie prejudiciálnej otázky, ústavný súd však posudzuje, či výklad práva Európskej únie uskutočnený Súdnym dvorom na základe predložených prejudiciálnych otázok v konečnom dôsledku bol nevyhnutný pre rozhodnutie vo veci samej (II. ÚS 129/2010). Vzhľadom na už uvedené sa sťažovateľ

domnieva, že „nepoložením prejudiciálnej otázky (hoci počas konania v správnom súdnictve nepodal podnet na jej polozenie, avšak namietal aplikáciu práva EÚ zo strany všeobecných súdov) zo strany Najvyššieho súdu SR (v konaní pred ním v správnom súdnictve), keďže tento súd zjavne mal pochybnosti o správnej aplikácii práva EÚ (uvedené vyplýva z porovnania pozitívneho a negatívneho rozsudku, kde sú vyjadrené úplné opačné názory na aplikáciu práva EÚ) došlo v konaní pred ním k porušeniu práva na súdnu ochranu, práva na spravodlivý súdny proces a práva na zákonného sudcu.“.

15. Na základe tejto argumentácie sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„Základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, základné právo sťažovateľa na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy SR, právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru... v spojitosti s porušením právneho princípu čl. 2 ods. 2 a čl. 51 ods. 1 Ústavy SR bolo porušené rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Sžf/1/2019 zo dňa 31. 07. 2019.

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Sžf/1/2019 zo dňa 31. 07. 2019 sa zrušuje a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie a rozhodnutie.“

16. Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd podľa § 129 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) odložil vykonateľnosť napadnutého rozsudku najvyššieho súdu, keďže právnymi následkami právoplatnosti a vykonateľnosti tohto rozsudku „hrozí závažná ujma pre Slovenskú republiku spočívajúca vo vrátení už zaplatených osobitných odvodov... v zmysle zákona o osobitnom odvode zo štátneho rozpočtu.

... celkovo daňové orgány za roky 2012 až 2019 vybrali na osobitný odvod sumu približne vo výške 920 mil. eur, čo v hotovostnej forme predstavuje sumu prevyšujúcu 1,1 mld. eur.

Štátny rozpočet Slovenskej republiky predpokladá na budúci rok deficit 1 534,5 mil. eur. Navýšenie o viac ako miliardu by zvýšilo plánovaný deficit vysoko nad úroveň 0,5 %

HDP, ktorá vyplýva z národných fiškálnych pravidiel. Zároveň by bolo pravdepodobne nutné tento výpadok vykryť dodatočnými emisiami dlhopisov, čím by došlo k nárastu dlhu nad 1. sankčné pásmo dlhovej brzdy.

... odloženie vykonateľnosti nie je v rozpore s verejným záujmom, ktorý vyplýva z čl. 1 ústavného zákon č. 493/2011 Z. z. o ústavnej zodpovednosti...“.

17. Ak ústavný súd návrhu na odklad vykonateľnosti nevyhoví, sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd podľa § 130 zákona o ústavnom súde rozhodol o dočasných opatreniach, na základe ktorého bude žalobca povinný dočasne sa zdržať vykonávania napadnutého rozsudku najvyššieho súdu.

18. Sťažovateľ osobitne uvádza argumentáciu, ktorou odôvodňuje svoju aktívnu legitimitáciu na podanie ústavnej sťažnosti. Sťažovateľ poukazuje na judikatúru ústavného súdu, z ktorej vyplýva, že štát, resp. orgán štátu nie je oprávnenou osobou na podanie ústavnej sťažnosti. Štát má možnosť podať sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy len vtedy, pokiaľ je postihnutý ako „každý“, a nie ako „nositeľ verejných úloh“ (verejného záujmu), resp. pri výkone právomocí štátu. Pokiaľ však štát, resp. orgán verejnej moci od neho odvodený vystupuje vo svojom mocenskom, vrchnostenskom postavení, nie je nositeľom žiadnych základných práv a slobôd (I. ÚS 136/09).

19. Sťažovateľ poukazuje na to, že ústavný súd priznal štátu, resp. orgánom štátu postavenie oprávnenej osoby na podanie ústavnej sťažnosti „*najmä v prípade porušenia procesných práv, ktoré sú zakotvené v článku 46 ods. 1 Ústavy SR.*“. V tomto smere sťažovateľ uvádza nálezy ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 501/2010 a sp. zn. II. ÚS 455/2012, v ktorých ústavný súd zohľadnil, že štát vystupoval „*ako nositeľ procesného základného práva, ktorého porušenie namieta a ktorého môže byť v okolnostiach danej veci nositeľom.*“. Sťažovateľ tiež argumentuje, že ústavný súd priznal štátu aktívnu legitimitáciu na podanie ústavnej sťažnosti aj v konaní sp. zn. II. ÚS 16/2011 vo veciach diskriminačných žalôb sudcov.

20. Následne sťažovateľ argumentuje, že súčasťou práva na spravodlivý proces je aj právo na určitú kvalitu súdneho konania, a to aj v konaniach, v ktorých je jedným z účastníkov štátny orgán. Toto právo zahŕňa okrem procesných záruk aj záruku dodržiavania ústavných princípov v rozhodnutiach súdov, teda aj ústavného princípu vyjadreného v čl. 2 ods. 2 ústavy. Pri dodržiavaní tohto právneho princípu *«majú mať štátne orgány vytvorené možnosti právnej ochrany, ktoré budú garantovať ochranu základných práv a slobôd fyzických a právnických osôb v prípade, ak súdna moc ako jedna zložka moci tento právny princíp nebude rešpektovať a zasiahne do výkladu zákonných noriem takým spôsobom, že núti štátne orgány konať nad rámec a spôsobom, ktorý je v rozpore s Ústavou SR alebo medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná. Na tento účel je ústavnoprávne relevantné vyvodzovať aj pre štátny orgán základné právo na súdnu ochranu, pokiaľ je ním možné dosiahnuť nápravu spočívajúcu v porušení právnych princípov garantovaných Ústavou SR súdnou mocou.*

Otázka pre posúdenie existencie základných procesných práv podľa Ústavy SR, t. j. či v danom prípade štátny orgán konal v postavení „každého“ alebo ako v postavení „nositeľa verejnej moci“, nemôže mať prednosť pred sledovaním účelu zabezpečenia ochrany právnych princípov vyplývajúcich z Ústavy SR, ktoré majú v konečnom dôsledku chrániť základné práva v súdnom procese.

... neobstojí akceptácia výkladu Ústavy SR založeného na predstave, že štátny orgán aj pri výkone svojej moci nie je oprávnený sa domáhať svojich procesných práv podľa čl. 46 a čl. 48 ods. 1 Ústavy SR, ak nimi sleduje zabezpečenie pozitívneho záväzku obsiahnutého v čl. 51 Ústavy SR a právny princíp vyplývajúci z čl. 2 ods. 2 Ústavy SR.».

21. V prerokúvanom prípade boli porušené základné procesné práva sťažovateľa na spravodlivý proces, keďže došlo k zásadnej zmene hodnotenia skutkového a právneho stavu najvyšším súdom bez toho, aby najvyšší súd túto zmenu riadne odôvodnil. Sťažovateľ bol v konaní pred správnymi súdmi účastníkom konania so všetkými procesnými právami a povinnosťami a nevystupoval ako orgán verejnej moci s vrchnostenskou mocou, keďže ňou v danom súdnom konaní nedisponuje. Sťažovateľ nemôže byť ukrátený o možnosť obrátiť sa na ústavný súd *„len z titulu, že je štátny orgán, keďže vo všetkých iných aspektoch súdneho konania je jeho procesné postavenie rovnocenné s druhou sporovou stranou.*

... neprijatie sťažnosti by spôsobilo závažnú vadu konania a bolo by v príkrom rozpore s judikatúrou Ústavného súdu SR, pretože opačným prístupom by bola sťažovateľovi ako účastníkovi konania pred správnymi súdmi odňatá možnosť konať pred súdom.“.

22. Podľa sťažovateľa je napokon relevantné, že v merite veci pretrváva právna neistota, preto je nevyhnutné zjednotiť výklad práva Európskej únie aplikovaného vo veci výkladom Súdneho dvora. Sťažovateľ je viazaný výkladom práva Európskej únie, ktorý realizoval najvyšší súd v napadnutom rozsudku, „aj keby bol presvedčený o tom, že súdne rozhodnutie je v rozpore s Ústavou SR.“. Je zrejmé, že najvyšší súd v tom istom zložení senátu vo svojich rozsudkoch vykladal právo Európskej únie diametrálne odlišne s odvolaním sa na rozhodnutie ústavného súdu „v rýdzo procesných otázkach.“. Prerokovaný prípad teda nie je „bežným prípadom preskúmania ústavnosti vydaného rozhodnutia. Sťažovateľ má právo, v záujme ďalšieho uplatňovania a výkladu legislatívy zákona č. 235/2012 Z. z. o osobitnom odvode... aby o otvorených otázkach práva EÚ rozhodol Súdny dvor EÚ.

Sťažovateľ je nositeľom základného procesného práva v zmysle čl. 48 ods. 1 Ústavy SR na zákonného sudcu, teda v danom prípade Súdny dvor EÚ... Odmietnutie prístupu sťažovateľa na Ústavný súd SR by znamenalo, že zablokovanie možnosti uplatnenia základného práva vo forme predloženia prejudiciálnej otázky na Súdny dvor EÚ, ktorý má ako jediný kompetenciu odstrániť právnu neistotu výkladu práva EÚ, pri rozhodovacej činnosti sťažovateľa, ktorá môže v dôsledku rozhodnutí súdov nedovoleným spôsobom zasahovať do základných práv a slobôd fyzických a právnických osôb.“.

23. Vychádzajúc z tejto argumentácie, sa sťažovateľ domnieva, že je oprávnenou osobou na podanie ústavnej sťažnosti.

24. Sťažovateľ v 2. rade vo svojej ústavnej sťažnosti uvádza identickú skutkovú a právnu argumentáciu ako sťažovateľ. Petit svojej ústavnej sťažnosti vymedzuje sťažovateľ v 2. rade zhodne so sťažovateľom – navrhuje vysloviť porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy v spojení s porušením čl. 2 ods. 2 a čl. 51 ods. 1 ústavy,

ako aj porušenie práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu z 31. júla 2019. Napadnutý rozsudok najvyššieho súdu navrhuje zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie. Ústavná sťažnosť sťažovateľa v 2. rade obsahuje rovnaké procesné návrhy predbežnej povahy, t. j. navrhuje odložiť vykonateľnosť napadnutého rozsudku podľa § 129 zákona o ústavnom súde, alternatívne navrhuje, aby ústavný súd rozhodol o dočasnom opatrení podľa § 130 zákona o ústavnom súde, na základe ktorého by bol žalobca povinný zdržať sa vykonávania napadnutého rozsudku. Sťažovateľ v 2. rade napokon identickou argumentáciou ako sťažovateľ odôvodňuje, že je oprávnenou osobou na podanie ústavnej sťažnosti.

II.

Právomoc ústavného súdu a relevantná právna úprava

25. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

26. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

27. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

28. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,

- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

29. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy sa každý môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

30. Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu ustanoví zákon.

31. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobilom, ktorý ustanoví zákon.

32. Podľa čl. 51 ods. 1 ústavy domáhať sa práv uvedených v čl. 35, 36, 37 ods. 4, čl. 38 až 42 a čl. 44 až 46 tejto ústavy sa možno len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú.

33. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

34. Sťažovatelia namietajú porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy v spojení s porušením čl. 2 ods. 2 a čl. 51 ods. 1 ústavy a porušenie práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu z 31. júla 2019 na tom základe, že najvyšší súd posúdil zhodný skutkový stav diametrálne odlišne ako vo svojom skoršom rozsudku z 26. januára 2017, pričom tento odklon, resp. diametrálne odlišné právne posúdenie dostatočne neodôvodnil. V predmetnej veci išlo o aplikáciu a výklad právnych predpisov práva Európskej únie, preto bolo potrebné prostredníctvom prejudiciálnej otázky požiadať Súdny dvor o záväzný výklad dotknutých ustanovení špecifikovaných právnych predpisov práva Európskej únie. Podľa sťažovateľov najvyšší súd napadnutým rozsudkom porušil princíp právnej istoty a predvídateľnosti súdnych rozhodnutí.

35. Ústavný súd sa pri predbežnom prerokovaní ústavných sťažností nevyhnutne sústredil na posúdenie, či ústavné sťažnosti podala oprávnená osoba, t. j. fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá je nositeľom základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.

36. Zmyslom ústavnej sťažnosti je v zásade ochrana súkromnej sféry fyzických a právnických osôb pred verejnou mocou. Z čl. 127 ods. 1 ústavy možno vyvodiť, že verejná moc je povinná primárne rešpektovať a chrániť základné práva a slobody, ako aj ľudské práva a základné slobody vyplývajúce z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, pričom obsah tejto povinnosti podmieňuje charakter jednotlivých základných práv. Vo všeobecnosti možno konštatovať, že okruh nositeľov základných práv je determinovaný oblasťou ochrany, ktorú majú jednotlivé základné práva zaručovať. Existujú základné práva, ktoré prislúchajú každej ľudskej bytosti, práva, ktoré prislúchajú len štátnym občanom, alebo aj práva, ktorých nositeľom môže byť len cudzinec. Právnickým osobám prislúchajú len také

práva, ktoré sú zlučiteľné s povahou právnickej osoby. Štát, resp. v jeho mene konajúce štátne orgány v zásade nie sú nositeľmi základných práv, keďže nedisponujú pri právne relevantnom konaní autonómny priestorom a slobodnou vôľou („Štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon“ – čl. 2 ods. 2 ústavy). Naopak, štátne orgány disponujú na účely plnenia svojich funkcií právomocou, ktorú môžu uplatňovať v rámci svojej pôsobnosti v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Opačné vnímanie postavenia štátu, resp. štátnych orgánov pri ochrane základných práv by v konečnom dôsledku mohlo smerovať k popretiu podstaty právneho štátu.

37. Prvým náznakom tejto judikatúry bolo uznesenie sp. zn. I. ÚS 29/97, potom nasledovali ďalšie uznesenia napr. sp. zn. II. ÚS 187/03, II. ÚS 19/04, I. ÚS 69/04 (časť II, odsek 5), IV. ÚS 149/04, III. ÚS 115/06, I. ÚS 239/07, III. ÚS 329/07, II. 80/09, I. ÚS 136/09. Ústavný súd v tejto súvislosti pripomenul taktiež čl. 34 dohovoru, ktorý explicitne zakazuje vládnym orgánom vysokých zmluvných strán podávať sťažnosť na ESEP (IV. ÚS 149/04, I. ÚS 239/07, III. ÚS 329/07, z aktuálnej judikatúry porovnaj napr. IV. ÚS 2/2020). Rovnaký prístup možno pozorovať v Českej republike (porovnaj stanovisko sp. zn. PL. ÚS-st 9/99, uznesenie sp. zn. III. ÚS 516/03, z ostatnej doby uznesenie sp. zn. I. ÚS 3103/08, <<http://nalus.usoud.cz>>), v Slovinsku (sklep Up-98/06 z 21. decembra 2006, <www.us-rs.si>) a v Chorvátsku (U-III-4845/2004, <www.codices.coe.int>).

38. Otázkou spôsobilosti orgánov verejnej moci mať v konaní o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy postavenie sťažovateľa sa ústavný súd vo svojej doterajšej rozhodovacej činnosti už viackrát zaoberal a v rámci judikatúry ústavného súdu sa ustálil právny názor, že v zásade nie je vylúčené, aby aj orgány verejnej moci (štátne orgány) podali sťažnosť podľa čl. 127 ústavy (napr. vo vlastníckych sporoch, keď vystupujú v súkromnoprávných vzťahoch v rovnom postavení s ostatnými účastníkmi konania). Môžu tak však urobiť iba vtedy, ak je splnená podmienka, že v konkrétnom prípade mohli byť a aj v skutočnosti boli nositeľmi ústavou zaručených základných práv alebo slobôd. Orgán verejnej moci (štátny orgán) môže podať sťažnosť, len pokiaľ je postihnutý ako „každý“,

a nie ako „nositeľ verejných úloh (verejného záujmu)“, resp. pri výkone právomocí štátu (porovnaj napr. I. ÚS 136/09, II. ÚS 699/2015).

39. Takýmto spôsobom ústavný súd považoval štát, resp. orgán štátu za oprávnenú osobu na podanie ústavnej sťažnosti v prípade, keď orgán štátu vystupoval ako veriteľ vo vyrovaní podľa zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovaní v znení neskorších predpisov (II. ÚS 501/2010) alebo ako veriteľ v reštrukturalizácii podľa zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (II. ÚS 455/2012), resp. keď ústavnú sťažnosť podal štátny orgán ako žalovaný v konaní o určení, že žalobca ako sudca všeobecného súdu bol odmeňovaný v rozpore so zásadou rovnakého zaobchádzania, a o náhradu nemajetkovej ujmy (II. ÚS 16/2011). Obdobne Ústavný súd Českej republiky akceptoval štátny orgán ako oprávnenú osobu na podanie ústavnej sťažnosti, keď štátny orgán vystupoval ako žalobca v konaní o zaplatenie peňažnej sumy z titulu zľavy z ceny diela. Štátny orgán ako objednávateľ na základe zmluvy o dielo si dojednal demoláciu objektov živej sily (I. ÚS 1052/10). Prípadne išlo o štátny orgán ako žalobcu v konaní o zaplatenie náhrady za užívanie pozemku vo vlastníctve štátu fyzickými osobami bez právneho dôvodu (I. ÚS 1744/10).

40. Pokiaľ však štát vystupuje v príslušnom právnom vzťahu ako subjekt verejného práva a súčasne ako nositeľ verejnej moci, z povahy veci vyplýva, že nie je a ani nemôže byť nositeľom (subjektom) základných práv a slobôd (I. ÚS 29/97, II. ÚS 19/04, III. ÚS 115/06, I. ÚS 136/09, II. ÚS 699/2015). Teda pokiaľ štát, resp. orgán verejnej moci od neho odvodený vystupuje vo svojom mocenskom, vrchnostenskom postavení, nie je nositeľom žiadnych základných práv a slobôd, a preto pochopiteľne ani nemôže byť aktívne legitimovaný na podanie sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (I. ÚS 136/09).

41. Osobitne vo vzťahu k správne súdnictvu, v ktorom správny súd posudzuje zákonnosť rozhodnutia alebo postupu orgánu verejnej správy, ústavný súd uviedol, že tento orgán verejnej správy vystupuje v konaní pred správnym súdom ako nositeľ moci a hoci pred správnym súdom túto moc vrchnostensky nevykonáva, jeho procesné práva

(v príslušnom type konania v systéme správneho súdnictva) sú prepojené s jeho mocenským postavením, preto ich porušenie nemôže byť namietané prostredníctvom ústavnej sťažnosti. Súdna ochrana zvlášť v správnom súdnictve súvisí taktiež s ochranou slobodnej sféry súkromných osôb, a to špecificky pred výkonnou mocou. Už správny súd je ochranou pred štátom, a tak nemôže byť ústavný súd ochranou správneho orgánu pred správnym súdom (m. m. II. ÚS 80/09).

42. Rovnako ústavný súd v minulosti uviedol, že v takom type verejného súdnictva, akým je správne súdnictvo podľa § 247 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), je pojmovo vylúčené, aby orgán verejnej správy mohol uplatňovať a realizovať základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Na podporu tohto záveru ústavný súd uviedol, že orgán verejnej správy nie je v žiadnom prípade oprávnený na začatie konania podľa § 247 a nasl. OSP, pretože jeho procesné postavenie sa odvodzuje výlučne z toho, že v tomto konaní sa preskúmava zákonnosť jeho rozhodnutí, ktoré boli vynesené v procesnom postupe, kde orgán verejnej správy mal nadradené, mocenské postavenie voči účastníkovi konania, ktorý sa proti tomu postaveniu mohol v konečnom dôsledku brániť aj žalobou v správnom súdnictve (IV. ÚS 149/04). Uvedené obdobne platí aj v konaní o ochrane pred nezákonným zásahom orgánu verejnej správy podľa § 250v OSP (k tomu pozri II. ÚS 407/2013, II. ÚS 699/2015).

43. V aktuálne prerokúvanej veci je sťažovateľ právnym nástupcom Daňového úradu pre vybrané daňové subjekty zriadeného zákonom č. 150/2001 Z. z. o daňových orgánoch a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 440/2000 Z. z. o správach finančnej kontroly v znení neskorších predpisov. Postavenie a právomoc Daňového úradu pre vybrané daňové subjekty boli následne upravené zákonom č. 479/2009 Z. z. o orgánoch štátnej správy v oblasti daní a poplatkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Sťažovateľ bol zriadený zákonom č. 35/2019 Z. z. o finančnej správe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 35/2019 Z. z.“) s účinnosťou od 1. júla 2019 (čl. XX zákona č. 35/2019 Z. z.). Sťažovateľ je v zmysle § 6 ods. 1 zákona č. 35/2019 Z. z. daňovým úradom a vykonáva pôsobnosť na celom území Slovenskej republiky a okrem iných vykonáva správu osobitného odvodu z podnikania

v regulovaných odvetviach podľa zákona o osobitnom odvode [§ 6 ods. 5 písm. a)], okrem úloh podľa odseku 5 plní sťažovateľ aj úlohy podľa § 5 ods. 2 písm. a), d) až f) a j) zákona č. 35/2019 Z. z. (porovnaj § 6 ods. 6 zákona č. 35/2019 Z. z.). Sťažovateľ je orgánom štátnej správy v oblasti daní, poplatkov a colníctva [§ 2 ods. 1 písm. c) zákona č. 35/2019 Z. z.]. Sťažovateľ je orgánom finančnej správy a spolu s ďalšími orgánmi tvorí finančnú správu (§ 2 ods. 2 zákona č. 35/2019 Z. z.).

44. Sťažovateľ v 2. rade je orgánom štátnej správy v oblasti daní, poplatkov a colníctva [§ 2 ods. 1 písm. b) zákona č. 35/2019 Z. z.]. Sťažovateľ v 2. rade spolu s ďalšími orgánmi je orgánom finančnej správy a tvorí finančnú správu (§ 2 ods. 2 zákona č. 35/2019 Z. z.). Sťažovateľ v 2. rade vykonáva svoju pôsobnosť na celom území Slovenskej republiky, je rozpočtovou organizáciou zapojenou na štátny rozpočet prostredníctvom rozpočtovej kapitoly Ministerstva financií Slovenskej republiky (§ 4 ods. 1 a 2 zákona č. 35/2019 Z. z.). Sťažovateľ v 2. rade okrem iných úloh riadi a kontroluje daňové úrady, colné úrady a Kriminálny úrad finančnej správy, vypracúva koncepciu rozvoja finančnej správy v súlade so stratégiou rozvoja finančnej správy a zabezpečuje jednotné uplatňovanie osobitných predpisov a medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná v oblasti daní, poplatkov a colníctva, a navrhuje ich zmeny [§ 4 ods. 3 písm. a), b) a c) zákona č. 35/2019 Z. z.]. Sťažovateľ v 2. rade rozhoduje o námietke proti rozhodnutiu o určení osobitného odvodu (§ 8 ods. 6 a 7 zákona o osobitnom odvode).

45. Pri predbežnom prerokovaní ústavných sťažností sťažovateľov ústavný súd nezistil žiaden dôvod na odklon od svojej doterajšej judikatúry, ktorý by prípadne mohol viesť k predloženiu návrhu na zjednotenie odchylných právnych názorov senátov plénu ústavného súdu podľa § 13 ods. 1 zákona o ústavnom súde. V súdnom konaní, ktorého výsledkom bol napadnutý rozsudok najvyššieho súdu z 31. júla 2019, vystupovali sťažovatelia ako žalovaní – sťažovateľ ako orgán štátnej správy v oblasti daní, poplatkov a colníctva, ktorý rozhodnutím podľa § 9 ods. 5 zákona o osobitnom odvode určil žalobcovi nedoplatok zo zúčtovania odvodov, a finančné riaditeľstvo ako druhostupňový orgán, ktorý rozhodoval o námietke žalobcu proti rozhodnutiu sťažovateľa, pričom rozhodnutia sťažovateľov preskúmaval správny súd z hľadiska ich zákonnosti. Sťažovatelia boli síce

účastníkmi tohto súdneho konania, avšak bez možnosti iniciovať jeho začatie, keďže toto právo patrí len fyzickej osobe alebo právnickej osobe, ktorá tvrdí, že bola na svojich právach ukrátená rozhodnutím a postupom správneho orgánu, a žiada, aby súd preskúmal zákonnosť tohto rozhodnutia a postupu (§ 247 ods. 1 OSP). Z uvedeného je zjavné, že hoci v konaní pred krajským súdom a najvyšším súdom mali žalobca a sťažovatelia ako žalovaní rovné postavenie, sťažovatelia však v týchto konaniach nepochybne vystupovali ako štátne orgány a nositelia verejných úloh vyplývajúcich zo zákona č. 35/2019 Z. z., aj keď v konaní pred správnym súdom tieto verejné úlohy vrchnostensky nevykonávali.

46. Z uvedeného zároveň vyplýva, že účelom napadnutého konania pred najvyšším súdom bolo preskúmať zákonnosť rozhodnutí sťažovateľov ako prvostupňového a druhostupňového orgánu štátnej správy v oblasti daní, poplatkov a colníctva, ktoré sťažovatelia vydali pri výkone ich právomoci orgánu štátnej správy (reprezentanta štátu) vo vymedzenom úseku štátnej správy na základe žaloby žalobcu o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia správnych orgánov podľa § 247 a nasl. OSP. Z povahy a podstaty tohto konania podľa § 247 a nasl. OSP zároveň vyplýva, že sťažovatelia v tomto konaní nemohli disponovať právami, ktorých porušenie namietajú v konaní pred ústavným súdom, t. j. ani nemohli byť osobou, ktorá je oprávnená podať sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.

47. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní odmietol ústavné sťažnosti sťažovateľov podľa § 56 ods. 2 písm. e) zákona o ústavnom súde ako podané zjavne neoprávnenou osobou.

IV.

Obiter dictum

48. Nad rámec veci a napriek záveru vyjadrenému v bode 47 tohto uznesenia ústavný súd považoval za potrebné navyše akcentovať dve skutočnosti.

48.1 V rámci prvej relevantnej skutočnosti ústavný súd aspoň všeobecne poukazuje na bod 57 napadnutého rozsudku, v ktorom najvyšší súd vymedzil obsah odôvodnenia nálezu ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 416/2018 zo 17. januára 2019, ktorým ústavný súd

zrušil rozsudok najvyššieho súdu z 26. januára 2017, a uviedol, že z predmetného nálezu vyplýva, že „nedoručením vyjadrenia žalovaných z 26. 11. 2016... najvyšší súd porušil požiadavku zaistenia kontradiktórnosti konania. Týmto postupom najvyššieho súdu zároveň došlo aj k porušeniu princípu rovnosti zbraní, ktorý taktiež tvorí súčasť koncepcie spravodlivého súdneho konania. Najvyšší súd napadnutý rozsudok zároveň riadne neodôvodnil, keďže neuviedol existenciu predmetného podania žalovaných a skutočnosti jeho doručenia žalovanými a výslovne neuviedol, ako sa vysporiadal s argumentáciou v nej uvedenu a so skutočnosťou, že podanie bolo doručené po uplynutí lehoty na podanie odvolania. Vyjadrenie žalovaných pritom zjavne obsahovalo relevantné argumenty – keďže išlo o argumenty relevantné, podstatné, významné a týkajúce sa veci. Tieto argumenty boli formulované dostatočne jasným a presným spôsobom... Vzhľadom na uvedený právny záver bolo bezpredmetné skúmať ďalšie námietky sťažovateľa, týkajúce sa veci samej.“

48.1.1 Najvyšší súd vedomý si viazanosti právnym názorom ústavného súdu v náleze sp. zn. IV. ÚS 416/2018 „odstrániť procesné pochybenia“ (bod 58 odôvodnenia napadnutého rozsudku) vec opätovne prejednal. Vzhľadom na takto vymedzený právny názor ústavného súdu v náleze sp. zn. IV. ÚS 416/2018 týkajúci sa špecifikovaných procesných otázok ústavný súd práve, zachovajúc náležitú zdržanlivosť k hodnoteniu a posudzovaniu merita veci, považuje za nepodložený argument najvyššieho súdu, podľa ktorého z nálezu sp. zn. IV. ÚS 416/2018 vyvodil inštrukcie ústavného súdu týkajúce sa veci samej (merita). Podľa odôvodnenia najvyššieho súdu mal tento práve na základe uvedených (k meritu veci neexistujúcich) inštrukcií ústavného súdu dospieť „... k presvedčeniu, že je nutné zmeniť právne hodnotenie zisteného skutkového stavu, nakoľko v zmysle intencií rozhodnutia ústavného súdu je potrebné dať väčší dôraz na európsku judikatúru, týkajúcu sa daní, odvodov ako aj daňovej neutrality, ktorú je nevyhnutné uprednostniť pred vnútroštátnymi normami.“ (bod 63 napadnutého rozsudku).

48.2 V rámci druhej relevantnej skutočnosti, ústavný súd podotýka, že napadnutým rozsudkom z 31. júla 2019 najvyšší súd potvrdil rozsudok zo 14. októbra 2015, ktorým krajský súd zrušil rozhodnutia sťažovateľov. Z uvedeného je zrejmé, že v predmetnej veci bude sťažovateľ opätovne rozhodovať podľa § 9 ods. 5 zákona o osobitnom odvode, čo sa týka výsledku zúčtovania odvodov. Koncept viazanosti právnym názorom správneho súdu, ktorý v tejto veci rozhodoval, nepochybne nebráni sťažovateľovi a finančnému riaditeľstvu

zohľadniť prípadne najnovší vývoj judikatúry Súdneho dvora, vykonať ďalšie dokazovanie a pod. Z uvedeného dôvodu možno vnímať otázku, ktorá tvorila predmet rozhodovania sťažovateľov v ich (zrušených) rozhodnutiach, v určitých aspektoch a za určitých podmienok ako stále otvorenú.

49. Vzhľadom na odmietnutie ústavných sťažností sťažovateľov ako podaných zjavne neoprávnenou osobou nebolo možné, aby sa ústavný súd podrobnejšie zaoberal argumentáciou sťažovateľov v ich ústavných sťažnostiach týkajúcou sa veci samej. Skutočnosti uvedené v bodoch 48 a 49 tohto uznesenia ústavný súd formuloval ako *obiter dictum* aj s prihliadnutím na to, že sudca spravodajca v aktuálne prerokúvanej veci bol členom senátu ústavného súdu, ktorý rozhodol nálezom sp. zn. IV. ÚS 416/2018 zo 17. januára 2019 o zrušení rozsudku najvyššieho súdu z 26. januára 2017, preto bol prítomný pri formulovaní právneho názoru ústavného súdu v predmetnom náleze.

P o u č e n i e: Proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. mája 2020

Miroslav DURIŠ
predseda senátu